Wendimagegn Belete
YOUR GAZE MAKES ME
19.11 - 18.12.2022

Wendimagegn Beletes monumentale installasjon «Your Gaze Makes Me» (2020-2021) består av et stort rutenett av 264 fotografi og et tilsvarende antall fysiske gjenstander. Kulturarv og identitet, historiefortelling og eierskap, utforskes i den detaljrike, veggbaserte installasjonen på 5 x 8 meter ved Trøndelag senter for samtidskunst. Wendimagegn Belete har over tid arbeidet med en omfattende innsamling av arkivmateriale knyttet til afrikansk identitet og historie. I sin refleksjon rundt hvordan historie, historiefortelling og identitet etableres, oppstår det spørsmål om eierskap til fortellingene våre og hvordan fortid og nåtid gjensidig påvirker hverandre.

Belete har siden studietiden ved Kunstakademiet i Tromsø (2015-17), samlet inn over 25.000 etnografiske fotografi av etiopiske personer. Disse er hentet fra ulike digitale vestlige arkiv. Et problem ved arkivmaterialet er at det i de fleste tilfeller mangler informasjon om de avbildede, og at man derfor har liten kunnskap om hvem disse menneskene var. For det er kanskje det som vekker nysgjerrigheten først - hvem var disse personene, mennene, kvinnene og barna på de sort-hvite fotografiene, og hvilke liv levde de? Opplevelsen av bildenes tilknytning til virkeligheten gjør dem interessante og meningsfulle for oss.

Fotografiene er hovedsakelig fra 1935 - 1941, perioden for *Den andre italiensk-etiopiske krig* (også kalt Den andre italiensk-abessinske krig). Italia, under Benito Mussolinis regime, hadde ambisjoner om et nytt romersk imperium og for andre gang invaderte Etiopia med formål om å etablere landet som en italiensk koloni. I den etiopiske versjonen av historien gikk standhaftige etiopiske krigerne til angrep, barføtte og hvitkledde, og med gamle rifler, mot de fullt rustede og armerte italienske troppene. De vant til slutt sin frihet i 1941. Etiopia ble dermed aldri en italiensk koloni, og står slik i en særegen posisjon som kun ett av to afrikanske land som aldri ble kolonisert.

Etiopias krigshistorie har gjort landet til et symbol på afrikansk uavhengighet. Flere afrikanske land og den panafrikanske bevegelsen (som søker et globalt afrikansk fellesskap) har adoptert det etiopiske flaggets farger. Etiopias frigjøringskamp har også lagt grunnlaget for flere afrikanske anti-kolonialistiske bevegelser og inspirert afro-amerikanske bevegelser (som bl.a Black Power og Black Panthers) og rastafaribevegelsen på Jamaica. Etiopiernes historiske innsats har i stor grad formet folkets identitet og selvfølelse, men er likevel ukjent for mange. Med dette som bakteppe undersøker Wendimagegn Belete sin egen historie og betydningen for nye generasjoner etiopiere.

Portrettene i «Your Gaze Makes Me» kommer fra etnografiske arkiver. Slike arkiv har i økt grad blitt kritisert for å utøve kontroll og makt gjennom å klassifisere kulturelle ulikheter innenfor en bestemt vitenskapstradisjon. Portrettene formidler ikke nødvendigvis nøytral kunnskap, men kan leses i sammenheng med fotografenes vestlige maktposisjon, som betrakter av de (ofte “eksotiske”) fremmede som “de andre”.

Installasjonen tilføres et ekstra lag og tredimensjonalitet i form av at ulike gjenstander sammenstilles med fotografiene. De avbildede får gjennom hver sin gjenstand et sterkere nærvær, uttrykk og kraft. Over tid har Belete samlet inn objekter og skapt en samling av afrikanske gjenstander; skulpturer, bruksgjenstander, masker, smykker, skriftruller, talismaner

og seremonielle artefakter. Samt enkelte egenproduserte objekter. Gjenstandene er utført i naturmaterialer som tre, dyreskinn, metall, horn, fjær og perler, og bærer spor etter å ha blitt benyttet av, eller vært båret av, en kropp. Gjenstandene er montert på, og står i relasjon til, hver av fotografiene.

Prosessen med å sette hvert fotografi i sammenheng med et objekt involverer både en bevisst og en ubevisst tilnærming til materialet. Tilnærmingen forholder seg til ideen om nedarvede minner som kan komme tilsyne gjennom kunstneriske gester eller ligge i selve materialene. Flere av portrettene i installasjonen tildekkes helt, eller delvis, av tradisjonelle afrikanske masker. I flere afrikanske tradisjoner benyttes masker for å gi styrke og kraft til den som bærer dem, eller for å mane frem forfedre og ånder. Å dekke til ansiktet er også en handling av respekt. Gjenstandene stammer fra flere afrikanske land, og skaper slik et visuelt mangfold som bryter med fortellingen om et bestemt sted.

Samtidig som sammenstillingen søker å gi en form for styrke og makt til de avbildede, gir den et innblikk i afrikansk estetikk. De benyttede gjenstandene presenteres som kunst. Det eurosentriske blikket har både nedvurdert og eksotifisert afrikansk kunst i århundrer. Omtrent 90 prosent av Afrikas kunstskatter er estimert til å ha endt opp i etnografiske samlinger.[1] Samtidig har ikke afrikanske gjenstander fått status som kunst i vestlige kunstmuseer og gallerier. Slik utfordrer også Belete et tradisjonelt vestlig perspektiv som historisk har betegnet slike objekter som primitive, ritualistiske eller knyttet til magi (voodoo).

Sammensetningen av individer fra ulike folkegrupper til et større fellesskap i «Your Gaze Makes Me» understreker folkets likheter på tvers av kulturelle og sosiale forskjeller. Slik viser Belete til et evig aktuelt tema: kampen for egalitet, samhold og uavhengighet. Installasjonens dimensjoner skaper en enorm fysisk tilstedeværelse og løfter de glemte individene til en nærmest heroisk status. Gjennom en samlet styrke i antall portretter og skalering av formatet slik at de fleste ansiktene får en 1:1 størrelse, dekoloniserer Belete den eurosentriske fortellingen og forskyver perspektivet til en panafrikansk lesning.

«Your Gaze Makes Me» ble første gang presentert under den 6. internasjonale prisutstillingen Future Generation Art Prize 2001 ved Pinchuk Art Centre i Kiev Ukraina september 2021 - februar 2022. Utstillingen var planlagt vist ved Veneziabiennalen 2022, men på grunn av Russlands invasjon av Ukraina ble dette ikke mulig å gjennomføre. «Your Gaze Makes Me» aktualiseres på nytt i denne konteksten som et frihetsmonument.

Wendimagegn Belete (f. 1986, Etiopia) bor og arbeider i Oslo og Addis Abeba. Han har en MFA ved Kunstakademiet i Tromsø og har studert kreativ skriving ved Universitetet i Tromsø (2017), samt en BFA ved Allé School of Fine Art and Design ved Addis Ababa University, Etiopia (2012). Han arbeider innenfor en rekke media, blant annet video, maleri, arkivfotografi, tekst og funnede materialer. Belete deltar for tiden i Bangkok Art Biennale 2022 – Chaos:Calm og i 2023 er han aktuell med separatutstilling ved Nordnorsk Kunstnersenter og Nationalmuseet i Addis Ababa, Etiopia.

Tekst av Margrete Abelsen, Utstillingsprodusent ved Trøndelag senter for samtidskunst

[1] I 2018 bestilte Frankrikes president Emmanuel Macron en rapport for å kartlegge mengden av afrikansk kulturarv ved franske muséer, for å kunne vurdere hva som burde returneres til tidligere franske kolonier.